

תוכן

מבוא	
1.	הסכסוך הישראלי-יהודי-ערבי פלסטיני-רקע: 4
1.1	הסכסוך היהודי-ערבי 5
1.2	שנאה וגזענות- מתוצרי הסכסוך 6
2.	תכניות פנאי מקדמות שלום: 9
2.1	מהו פנאי? 9
2.2	תכניות פנאי כאמצעי וכמטרה 10
2.3	ספורט כמנוע לאינטגרציה בין-קבוצתית: 11
3.	ספורט וזהות: 12
3.1	זירת הספורט הישראלית: 13
4.	מתיאוריה למעשה: 14
סיכום	
	ביבליוגרפיה 19

מבוא

עבודה זו דנה בתכניות פנאי, בייחוד ספורט, אשר במאפייניהם טמונה היכולת לקדם שלום. בעבודה זו, אתייחס לסכסוך במזרח התיכון, בין ישראל לבין הפלסטינים, ועל כן, אדון תחילה בסכסוך הישראלי פלסטיני המתמשך שנים, מעורר רגשות איבה, גזענות שנאה בין שני הצדדים, ובין בני נוער וילדים. בהמשך דנה עבודתי במאפיינים של פעילויות פנאי, בכללן הספורט, הן כמשחק פיזי והן כמעורר הנאה מצפיה, אשר מאפייניו החברתיים, מאפשרים הזדמנות ללכידות ולחיברות. מקור הנאתם של משחקים אלו הוא במוטיבציה פנימית של המשתתפים, ולא במצבים מאולצים, דוגמת דיאלוג ושיח, החשובים מאד, אך לא בפני עצמם. העבודה מתמקדת בייחוד בצעירים ובבני נוער, מתוך שהם פני העתיד של הדור הבא (Leitner, Scher & Shuval, 1999), וכן מכיון שאינם נושאים על גופם את צלקות המלחמה וקרבתותיה, אלא ניזונים בעיקר מתקשורת סביבתית, המכתיבה את אג'נדת האיבה בשני הצדדים. דווקא בהיותם של צעירים בעלי עבר 'טהור יותר' יותר ודווקא מכיון שפעילויות פנאי וספורט בגילאים מסוימים עשויות לשחק תפקיד חשוב יותר עבורם מאשר סכסוכים פוליטיים, ייתכן כי בתכניות מסוג זה בקרב צעירים ובני נוער, טמונה יכולת גדולה משל פוליטיקאים דגולים, לחולל שלום שיצמח מן העם, מלמטה ויחלחל מעלה. העבודה מתייחסת באופן ספציפי גם לזירת הספורט הישראלית, תוך סקירת מספר תכניות מסוג זה שנעשו ובחנו את השתנות עמדותיהם של הלוקחים בהן חלק כלפי הצד/הלאום השני. לבסוף אסיים במספר פרקטיקות החשובות לתכניות מסוג זה, שהרי מטרתן ככלות הכל היא לקדם שלום מעבר להנאה בהן, ולשם כך עליהן לעמוד במספר תנאים ומאפיינים מוגדרים כדי למלא תפקיד זה.

1. הסכסוך הישראלי-יהודי-ערבי פלסטיני-רקע:

על-אף כי יש הטוענים ששורשיו של הסכסוך היהודי-ערבי, ובתוכו הישראלי-פלסטיני, הנם קדומים ומקורותיהם אתניים או באנטגוניזם דתי לפני מאות שנים, הרי שלדידו של טסלר (Tessler, 2009) עברו פחות ממאה שנים מאז שערבים ויהודים הלכו לראות אחד בשני אויבים. למעשה, במאה ה-19, נציגוליסטים ציונים וערבים סברו כי כדאי להם לבחון את האפשרויות לברית משותפת בין שתי התנועות, מתוך הסתכלות ליצירת סיבתיות משותפת בעמידה מול האתגרים האירופאיים. עם זאת, בכדי להבין את מקורות הסכסוך, יש לבחון את היחסים ההיסטוריים בין יהודים וערבים, לפני ששני הצדדים התחילו את העימות על אדמת פלסטיין-ישראל. לא יהודים וישראלים מצד אחד, ולא ערבים ופלסטינאים מן הצד השני, ניתנים לפענוח ולהבנה באופן הולם דרך הסתכלות בפריזמה צרה של המאבק העכשווי המזרח התיכון. ליהודים ולערבים יש אלמנטים משותפים בהיסטוריה, כמו למשל, סימטריה בתקופות של יהודים וערבים בהיסטוריה ביחס להופעתם של לאומים מודרניים. כל אחת מהאומות נהנתה מתקופה של הישגים ומימי תור הזהב, בהם יכלה לממש את ייעודה דרך פעילות במרכז הבמה הפוליטית של העולם המערבי. אלמנט משותף נוסף הוא האופן בו שתי האומות המירו תסיסה אינטלקטואלית ודאגה ביחס למודרניזציה בלאומנות. בחינה של ההיסטוריה כאמור של שני העמים נחוצה בכדי להימנע ממיס-קונספציות אודות הסכסוך ובכדי לשימו בפרספקטיבה הראויה (Tessler, 2009).

בסקירה מהירה, מקורותיו של הסכסוך היהודי-פלסטיני המודרני נעוץ בהולדתה הפוליטית של הציונות בסוף המאה ה-19 ובהתפתחות הלאומיות הערבית בתגובה לקולוניאליזם באימפריות הבריטית והעותומאנית במאות ה-19 וה-20. אלימות בין שתי קבוצות אלו פרצה סביב שנת 1920, ודרדרה מאז את היחסים בין שתי הקבוצות. בתום מלחמת העולם הראשונה, הבריטים הבטיחו ליהודים את פלסטיין ליהודים, ובו זמנית הבטיחו אותה גם לפלסטינים. אחת מההבטחות הללו קוימה, כאשר הועידה הממלכתית הבריטית המליצה על חלוקת פלסטיין בכדי ליצור בית ליהודים, המלצה שאושרה על-ידי ארגון האומות המאוחדות בשנת 1947, אך נדחתה על-ידי הערבים. עם ההכרזה על הקמת מדינת ישראל על-ידי ראש-הממשלה דאז, דוד בן-גוריון, בשנת 1948, מבלי להכריז על גבולותיה הברורים, פתחו 7 מדינות ערב במלחמה על מדינת ישראל החדשה, שזה עתה קמה. הכוחות היהודים הביסו את הכוחות הערבים, ובמסגרת מלחמה זו הגדה המערבית של הירדן סופחה לירדן, ואילו רצועת עזה מוקמה תחת שלטון מצרי. במהלך המלחמה ולאחריה, ערבים רבים נאלצו או בחרו לעזוב את בתיהם ואת אדמותיהם, מה שיצר את ליבת אוכלוסיית הפליטים ברצועת עזה, בגדה המערבית ובירדן (Stephan, Hertz-Lazarowitz, Zelniker & Stephan, 2004).